

100 JAAR VERENIGING HENDRICK DE KEYSER

Op 3 januari 1918 werd door wijnhandelaar Jacobus Boelen, kunstcriticus Jan Veth, C.G. 't Hoofd, J.F. Backer, Chr.P. van Eeghen, F.E. Posthumus Meyjes en H.C. Rehbock Vereniging Hendrick de Keyser opgericht, met als doelstelling de bescherming van waardevolle historische huizen door ze te verwerven, te restaureren en te verhuren. Daarmee werd dit de eerste organisatie in Nederland die zich actief inzette voor het behoud van gebouwd erfgoed; het Rijksbureau voor de Monumentenzorg werd in mei 1918 opgericht. Als particuliere organisatie is Vereniging Hendrick de Keyser in de honderd jaar sindsdien uitgegroeid tot een van de belangrijkste instellingen van monumentenzorg, met een gestaag groeiend bezit aan waardevolle huizen en andere gebouwen. Behalve de feestelijkheden die de vereniging zelf organiseert, is dit eeuwfeest aanleiding om in een drietal artikelen in dit nummer van het *Bulletin KNOB* in te gaan op wezenlijke elementen uit de geschiedenis van de vereniging. Begonnen in Amsterdam en met een aanvankelijk bescheiden bezit aan huizen, transformeerde Hendrick de Keyser tot een landelijke organisatie met architectuur in vrijwel alle delen van Nederland. Naarmate de organisatie groeide en professioneler werd, en meer kennis en inzicht ontstond in de Nederlandse architectuurgeschiedenis, konden ook de criteria aan de

hand waarvan gebouwen werden verworven nauwkeuriger worden. Die fascinerende ontwikkeling wordt behandeld in het artikel van Wouter van Elburg.

Omdat het restaureren van waardevol geachte architectuur van meet af aan een kerntaak van de vereniging is geweest, is de bijdrage van Lianne van den Bulk interessant. Het belang van restaureren betrof niet alleen de instandhouding van panden uit het eigen bezit, maar de vereniging probeerde ook een voorbeeld te stellen om 'onoordeelkundig verbouwen van fraaie en intieme gevels' actief tegen te kunnen gaan. Verwervingen en restauraties werden aanzienlijk minder gedurende de vijf jaar van de Duitse bezetting, toen de vereniging net als talloze andere organisaties in een lastig parket kwam. De literatuur over Nederlandse organisaties op het terrein van de monumentenzorg gedurende de Tweede Wereldoorlog is heel beperkt; over Vereniging Hendrick de Keyser gedurende de Duitse bezetting is niet eerder gepubliceerd. In dit bijzondere nummer van het *Bulletin KNOB* wordt daarover een eerste artikel gepubliceerd. Met dit nummer wordt een mooie bijdrage geleverd aan de Nederlandse architectuur- en restauratiegeschiedenis.

Lex Bosman

Huis Jan de Jong in Schaijk, foto Arjan Bronkhorst (2017)